

„Nikdy jsem nestál v hlavním historiografickém proudu, který opakoval a rozvíjel všeobecně přijímané teze.“

Rozhovor s historikem Davidem Papajíkem

“I have never placed myself in the mainstream of historiography which repeated and developed generally accepted ideas.”

An Interview with Historian David Papajík

Professor David Papajík (born on October 4, 1971) is one of the leading Czech and Moravian historians dealing with the Middle Ages. His research focuses on the history of the Czech and Moravian nobility, on famous people in the Middle Ages and the regional history of Moravia. His studies and his professional career is connected with Palacký University in Olomouc, where he graduated from the Faculty of Arts and Letters in 1995 with a degree in History and Political Science (with a diploma thesis focusing on the development of estates in Náměš on Haná from 1141 until 1916). David Papajík continued studying at Palacký University where in 1999, as a conclusion of his postgraduate studies in Czech and Slovak History, he defended his dissertation on the development of ownership and possession of feudal property in Central Moravia in the 14th - 16th century, and then in 2006 he obtained his habilitation with the research on the rise of the nobility in the Czech lands up to the end of the 15th century as illustrated by the history of an aristocratic family from Sovinec. He was inaugurated in 2014 at the University of Hradec Králové in the field of Czech and Czechoslovak history. Since 1998, he has been a member of the Department of History of the Faculty of Arts and Letters at Palacký University in Olomouc, and since 2008, also at the Department of History of the Faculty of Arts and Letters of the Catholic University in Ružomberok.

He wrote several monographs which focused on aristocratic families in Bohemia and Moravia and on influential nobles from the Middle Ages, such as *The Lords of Sovinec: History of the Moravian Judges*, Prague 2005; *The Lords of Holstein: An Important but Forgotten Aristocratic Family*, České Budějovice 2007; *The Švabenicovijs: Great Colonizers and Their Followers*, Prague 2009; *Jan Čapek of Sán: A Rider to the End of the World, a Warlord, a Condottiere and a Rich Man of the 15th Century*. České Budějovice 2011; and *Ladislaus the Posthumous (1440 - 1457): The King of Hungary and Bohemia*, České Budějovice 2016. Professor Papajík has published more than 80 professional studies in journals and proceedings at home and abroad. He has published not only in the Czech Republic and Slovakia, but also in the USA, Great Britain, Poland and Hungary. In his papers he focused mainly on feudal property in Moravia in the late Middle Ages, on aristocratic names in Bohemia, on Czech and Moravian nobility in narrative sources from the 14th and 15th centuries and on the image of the Kingdom of Hungary in the works of church chroniclers from Czech lands in the 14th century.

For his monograph *The Lords of Sovinec*, he was conferred *The Josef Pekař Award for the Best Monograph in the Field of History* in 2005 in the category *Authors Under 35 Years of Age in the Czech Republic*, awarded by the Association of Historians of the Czech Republic and the Pekař's Society of Bohemian Paradise at the 9th Conference of Czech Historians, in Pardubice in 2006. His monographs on the noble families and personalities were awarded the honorary recognition of the Rector of Palacký University in Olomouc. He is a member of the

Počas prieskumu zrúcaniny stredovekého hradu v roku 2004

Board of Science of the Faculty of Arts and Letters of the Catholic University in Ružomberok, the Chairman of the Board for Doctoral Studies at the Department of History, Faculty of Arts and Letters of the Catholic University in Ružomberok, a member of the Board for Doctoral Studies at the Department of History, Faculty of Arts and Letters at Palacký University in Olomouc and the editor-in-chief of a peer-reviewed journal *Cultural History*.

Profesor David Papajík (4. 10. 1971) patrí medzi popredných českých a moravských historikov zaoberajúcich sa stredovekom, ktorý sa vo svojom výskume venuje dlhodobému dejinám českej a moravskej šľachty, osobnostiam v stredoveku a regionálnym dejinám Moravy. Jeho študijná a profesionálna kariéra je spätá s Univerzitou Palackého (UP) v Olomouci, kde na Filozofickej fakulte vyštudoval v roku 1995 odbor história - politológia (téma záverečnej práce *Vývoj panských sídel v Náměšti na Hané /v období 1141 - 1916/*), tam absolvoval roku 1999 tiež interné postgraduálne štúdium histórie - českých a slovenských dejín (téma dizertačnej práce *Vývoj vlastníctví a držby feudálního majetku na střední Moravě ve 14. - 16. století*) a potom sa aj roku 2006 habilitoval (téma habilitačnej práce *Vzestup šlechty v českých zemích do konce 15. století na příkladu rodu pánů ze Sovince*). Inauguráciu absolvoval v roku 2014 na Univerzite v Hradci Králové v odbore české a československé dejiny. Od roku 1998 pracuje na Katedre histórie Filozofickej fakulty UP v Olomouci, od roku 2008 tiež na Katedre histórie Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity (KU) v Ružomberku.

Napísal viacero monografií o šľachtických rodoch v Čechách a na Morave a o osobnostiach z obdobia stredoveku, napr. *Páni ze Sovince. Dějiny rodu moravských sudích*. Praha 2005; *Páni z Holštejna. Významný, ale zapomenutý panský rod*. České

Ako zajatec na stredovekom hrade

Budějovice 2007; *Švábenicové. Velcí kolonizátoři a jejich následovníci*. Praha 2009; Jan Čapek ze Sán. *Jezdec na konec světa. Vojevůdce, kondotír a zbohatlík 15. století*. České Budějovice 2011 a *Ladislav Pohrobek (1440 – 1457). Uherský a český král*. České Budějovice 2016 a cez 80 odborných štúdií v časopisoch a zborníkoch doma i v zahraničí. Publikoval nielen v Českej republike a na Slovensku, ale aj v USA, Veľkej Británii, Poľsku či Maďarsku. Vo svojich textoch sa venoval najmä feudálnym majetkom na Morave v neskorom stredoveku, šľachtickým menám v Čechách, českej a moravskej šľachte v naratívnych prameňoch zo 14. a 15. storočia či obrazu Uhrov a Uhorska v dielach cirkevných kronikárov z českých krajín v 14. storočí.

Za svoju monografiu *Páni ze Sovince* dostal Cenu Josefa Pekaře za najlepšiu monografiu v odbore história za rok 2005 autora do 35 rokov veku v Českej republike, ktorú mu udelilo Združenie historikov Českej republiky a Pekařova spoločnosť Českého raja na 9. zjazde českých historikov v Pardubiciach v roku 2006. Všetky jeho monografie o šľachte a panských rodoch a osobnostiach boli ocenené čestným uznaním rektora UP v Olomouci. Je členom vedeckej rady Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku, predsedom odborovej rady pre doktorandské štúdium na Katedre histórie FF KU v Ružomberku, členom odborovej rady pre doktorandské štúdium na Katedre histórie FF UP v Olomouci, členom Múzejnej a vlastivednej spoločnosti v Brne, členom Matice moravskej či vedúcim redaktorom časopisu *Kultúrne dejiny*.

Krst knihy Páni ze Sovince na hrade Sovinci v roku 2005

- *Vážený pán profesor. Tento v poradí už 44. rozhovor v časopise Kultúrne dejiny je venovaný Vám pri príležitosti Vášho okrúhleho životného jubilea, ktoré môže viesť k istému bilancovaniu. Mohli by ste nám na úvod prezradiť, ako ste sa dostali k štúdiu histórie? Kto mal na Vás najväčší vplyv, resp. kto Vás najviac motivoval pre Vaše rozhodnutie stať sa historikom?*

Inspiraci věnovat se historii bych viděl zpětně ze tří směrů. Někdy ve věku 5 – 6 let jsem chodil téměř každý den odpoledne navštěvovat prababičku a ta mi vyprávěla příběhy z historie, které mne velmi zaujaly. Tehdy jsem netušil, že se jednalo o děje z trojdílného románu Aloise Jiráska *Bratrstvo (Bitva u Lučence, Mária a Žebráci)*, které se mimochodem odehrávaly v Uhrách (na území dnešního Slovenska) v 15. století. Nebylo to tak, že by mi prababička z knihy četla, ale probíhalo to jinak. Prababička vždy večer přečetla určitou pasáž z knihy a druhý den mi vše barvitě převyprávěla. Patrně si k tomu přidala i něco svého. Byl to takový nekonečný seriál. Když toho večer stihla přečíst málo, tak jsem ji další den ponoukal, aby toho příště přečetla víc.

Druhým inspirativním zdrojem pro můj vztah k historii byly časté výlety s rodiči po hradech a zámcích. Vždy se mi tedy líbily víc hrady než zámky. Byly pro mne tajemnější a hůř poznatelné.

Třetím silným motivem bylo to, že jsem jako středoškolák pravidelně většinu prázdnin trávil jako brigádník (kopáč) při archeologických výzkumech. Nejčastěji se jednalo o výzkum evropsky významného eneolitického výšinného sídliště Rmíz u Laškova. Také jsem „kopal“ několik mohylových pohřebišť. Dokonce jsem jedno zcela neznámé mohylové pohřebiště sám v lese objevil. Jelikož jsem měl zkušenost z předešlých výzkumů, tak jsem po objevu pohřebiště ihned kontaktoval profesionální archeology, které jsem na místo zavedl. O mém objevu dokonce psal tehdejší

Na Spišskom hrade v roku 2013

a pád komunistického režimu, takže na univerzitách byly zřízeny nové obory. Jedním z nich byla i politologie, která se mi zdála k historii jako bližší, takže jsem na poslední chvíli změnil studijní kombinaci na historie – politologie. Jen jako perličku dodávám, že Katedra politologie na Univerzitě Palackého v Olomouci byla zřízena v prostorách Ústavu marxismu-leninismu.

- *Pri pohľade na Vašu bohatú publikačnú činnosť vystupujú do popredia monografické práce venované šľachtickým panským rodom na území Moravy a Čiech. Prvou väčšou monografiou tohto druhu boli Páni ze Sovince. Dějiny rodu moravských sudích z roku 2005, za ktorú ste dostali viaceré ocenení. Môžete priblížiť bližšie našim čitateľom túto monografiu venovanú moravskému rodu pánov zo Sovinca?*

K tématu pánů ze Sovince jsem se dostal zvláštním způsobem. Můj otec působil v letech 1960 – 1976 jako ředitel školy v Jiříkově na Rýmařovsku (v Sudetech). Do tohoto bohem zapomenutého a drsného kraje vykořeněného vyhnáním německého obyvatelstva po roce 1945 jsem jako velmi malý za svým otcem jezdil. Vesnice Jiříkov byla ve středověku a raném novověku součástí sovineckého panství. Takže vždy, když jsem za otcem jel, tak jsem projížděl kolem majestátního hradu Sovince. Hrad byl tehdy ve špatném stavu (údajně ho zapálili po skončení války v roce 1945 sovětsí vojáci), žádný oficiální návštěvnický provoz tam nebyl. Ale s otcem jsem se byl i tak na hradě několikrát podívat. Právě tato „dětská“ zkušenost s hradem

S doc. J. Nemešom na Kláštorisku v Slovenskom raji v roku 2013

Sovincem mne pak v pozdějším věku přivedla k zájmu o samotný šlechtický rod pánů ze Sovince.

Sovinečtí hráli poměrně významnou roli v dějinách Čech a Moravy ve středověku a počátkem raného novověku. Nikdy nestáli na úplném vrcholu šlechtické obce v zemi, ale mezi popřední pány příslušeli jednoznačně. Postupně se rozdělili do několika větví, osudy těchto linií i jejich sídla jsem v knize podrobněji studoval. Bylo zajímavé, že např. za husitských válek se členové rodu rozdělili, část bojovala na straně husitů, část na straně Zikmunda Lucemburského. Zda se jednalo o předem vymyšlenou strategii, či to vyplynulo z konkrétní dobové situace, nedovedu rozklíčit.

- *Nasledovali odborné práce o pánoch z Holštejna a Švábenicích. Ako ste sa dostali k tejto problematike?*

Většina toho, co jsem napsal, vycházela z mého rodiště, Náměště na Hané (na Moravě). V rámci své bakalářské a pak i magisterské práce jsem se věnoval dějinám náměštského panství. Páni ze Švábenic založili před rokem 1252 v Náměšti hrad a náměštské panství ovládali až do roku 1366 a Půta z Holštejna obdržel v roce 1371 náměštské panství lénem od moravského markraběte Jana Jindřicha Lucemburského. Páni ze Švábenic byli ve 13. století úplně top rodem, který stál v nejbližším okolí přemyslovských králů. Přemyslovci udělovali pánům ze Švábenic nejrůznější prestižní úřady v zemi. Od 14. století rod zchudl a postupně upadl. Páni z Holštejna jsou pak známí různými násilnými činy (přepady, loupeže, krádeže), o které nebyla koncem 14. století a v první polovině 15. století v Čechách a na Moravě nouze. Hodně se soudili se svými soupeři, často byli žalováni u zemskému soudu. To se mi

Odovzdanie profesorského titulu v pražskom Karolíne v roku 2014

psalo dobře. Vždy, když se jeví z pramenů pro historika nějaký příběh, který se dá ze soudních záznamů rekonstruovat, tak je to radost.

- *Určite to boli významné šľachtické rody, ale mňa by zaujímal Váš ďalší mono-grafický počin o osobnosti Jana Čapka zo Sán, ktorý slovenskej laickej verejnosti nie je veľmi známy. Môžete nám o ňom prezradiť nejaké zaujímavosti?*

V případě Jana Čapka ze Sán je to trochu jiný příběh než v případě pánů ze Sovince, Holštejna a Švábenic, kde jsem k nim měl předešlou životní vazbu či zkušenost. U Čapka nic takového nebylo. Tento příběh ukazuje, jak může být školní univerzitní prostředí inspirativní. Přišel za mnou po přednášce jeden zvědavý student s tím, abych mu doporučil nějakou knihu či článek o husitském vojevůdci Janovi Čapkovi ze Sán. Nechtěl jsem se vymlouvat, tak jsem mu řekl, že žádné takové dílo neznám a domluvil jsem se s ním, že si dáme každý 14 dní na to, abychom něco k Janu Čapkovi našli. Když za mnou po 14 dnech student přišel, konstatovali jsme, že naše hledání zdrojů informací o Janu Čapkovi nedopadlo příznivě. Tak mi nezbylo nic jiného, než o Janu Čapkovi napsat knihu sám.

Jan Čapek ze Sán není tak neznámý, jak by se mohlo na první pohled zdát. Dokonce ani na území Uher. V roce 1431 vedl vojenskou výpravu husitů do Uher, při níž byl obsazen hrad Likava a patrně i město Ružomberok. Výprava došla až k Nitře a následně se s kořistí Čapek vracel na Moravu. V roce 1433 vedl Jan Čapek husitskou výpravu k Baltskému moři a městu Gdaňsk, kde bojoval proti Řádu německých rytířů.

Husitská historiografie dlouho nemohla pochopit (a částečně to platí i dodnes), že byli radikální husité v roce 1434 poraženi v bitvě u Lipan. Bylo to něco nevysvětlitel-

Pri soche Jána Husa v Prahe v roku 2014

ky román či romantický film. Asi ho nikdo nenatočí, ale alespoň je k němu má kniha. Když má historik vhodnou látku a dostatek pramenů, dobře se to píše. Je tam příběh, je tam děj, myslím, že to pro čtenáře není vůbec nudné čtení.

● *Doteraz Vašou poslednou vydanou monografiou je práca o Ladislavovi Pohrobkovi (1440 – 1457), uhorskom a českom kráľovi. Tento panovník je už pomerne známy i na Slovensku, keďže bol súčasťou našich uhorských dejín. Priblížte nám, prosím, tohto panovníka, prípadne nejaké doteraz menej známe skutočnosti, s ktorými ste sa stretli pri štúdiu tejto osobnosti našich dejín.*

Ladislav Pohrobek je vzpomínán v každé učebnici dějepisu, takže základní kontury jeho života jsou celkem známy i širší veřejnosti. Pokusil jsem se k látce přistoupit poněkud netradičním způsobem, či spíše kombinací tradičního a méně tradičního postupu. Tradiční postup je zřejmý, práce s prameny jak diplomatické, tak narativní podoby. V tom není žádné překvapení. Jaký byl netradiční postup? Oslovil jsem při přípravě knihy grafoložku, které jsem dal prozkoumat, jak se měnil v čase podpis Ladislava Pohrobka (důležitější dokumenty podepisoval vlastní rukou). A pak jsem předložil známá fakta o Ladislavovi Pohrobkovi odbornému psychologovi se žádostí o psychologický osobnostní portrét mladého krále. Poslední netradiční postup spočíval v tom, že jsem oslovil lékaře, odborníky na problematiku leukemie, aby mi na základě současného stavu poznání této nemoci a na základě materiálů, které shromáždil antropolog E. Vlček v 80. letech 20. století, potvrdili nebo vyvrátili, že král nezemřel na otravu, jak se

ného, nepřemožitelní husitští bojovníci, kteří neprohráli od roku 1420 žádnou bitvu, najednou padli. Jediné možné vysvětlení bylo, že se tak muselo stát zradou a za jednoho z těch zrádců byl označen Jan Čapek ze Sán. V knize ukazují, že Čapek husity nezradil.

Po roce 1434 neskončila Čapkova kariéra, nechal se najímat jako žoldněř či spíše velitel žoldněřů. Čapek velel vojsku polského krále Vladislava III. Jagellonského, pro kterého se pokoušel dobýt uherský královský trůn. V bojích se utkával se stoupencem rakouské kandidatury na uherský svatoštěpánský stolec Janem Jiskrou z Brandýsa. Čapek ovládal v Uhrách začátkem 40. let 15. století například hrady Strečno a Starý hrad a město Topolčany.

Osudy Jana Čapka ze Sán by byly plnohodnotným námětem na historický

Medzi profesormi M. Traplom a P. Markom na oslavách narodenín prof. M. Trapla v roku 2015 na FF UP v Olomouci

až do výzkumu E. Vlčka tvrdilo, ale právě na jednu z forem leukemie (konkrétně na akutní lymfoblastickou hemoblastomatózu non Hodginova typu). Moje úvaha spočívala v tom, že od 80. let 20. století došlo nepochybně v lékařské vědě k velkému pokroku v diagnostice nemocí, tedy že by dávalo smysl po 30 letech přehodnotit závěry antropologa E. Vlčka a jeho týmu. Současné lékařské kapacity v oboru diagnostiky rakoviny mi po prozkoumání dodaných materiálů potvrdily, že závěry lékařského týmu z 80. let 20. století ohledně příčiny úmrtí mladého krále jsou stále platné.

Za zajímavý závěr, který není ani v případě jiných středověkých panovníků příliš reflektován, je podle mne skutečnost, že úřad panovníka byl pro jeho držitele většinou velmi vyčerpávající. Alespoň v případě Ladislava Pohrobka to úplně bilo do očí. Panovník musel neustále řešit nějakou agendu, neustále se na něho někdo obracel, musel řešit konfliktní situace, v podstatě nebyl svým pánem, ale musel se přizpůsobovat potřebám významných šlechticů ve svých državách. U většiny lidí převažuje romantická představa, že panovník se měl „jako král“, tedy, že si mohl dělat, co chtěl a měl skvělý život. Nemyslím si to, byl to velice těžký a únavný úděl. Možná u Ladislava Pohrobka to vidíme výrazněji než u jiných vládců, ale i u nich bychom neměli na tento motiv silně ovlivňující jejich život zapomínat.

● *Napísali ste aj viacero domácich i zahraničných štúdií v databázových indexovaných časopisoch, v ktorých ste sa venovali napríklad feudálnym majetkom na Morave v 14. až 16. storočí či štúdiu šľachtických mien v Čechách v neskorom stredoveku. Ktoré si z týchto prác si najviac ceníte?*

Nedá se asi přesně rozlišit, kterou svou studii považuji za přínosnější než jinou. Vždy jsem se snažil při zpracování látky postupovat co nejpečlivěji, co nejzodpo-

Obhajoby doktorandských prac na FF KU v Ružomberku v roku 2016

vědněji a nepouštět se do příliš divokých interpretací. Jejich vznik byl ovlivněn dobou, ve které byly připravovány a často také grantovými projekty, které jsem řešil. Pravdou je, že mne to tematicky vždy táhlo ke šlechtě, a to již od dob studia na vysoké škole. Takže většina mých prací se točí přímo či nepřímě kolem šlechtické problematiky ve středověku.

Nikdy jsem nestál v hlavním historiografickém proudu, který opakoval a rozvíjel všeobecně přijímané teze. Na mnoho věcí jsem měl a pořád mám poněkud odlišné názory než „hlavní“ proud. Jako příklad bych mohl jmenovat roli šlechty v dějinách (kterou vidím pozitivněji než jiní autoři) a pak se liším od většinového proudu historiků v České republice v pohledu na husitství a krále Jiřího z Poděbrad. Na husitské období se dívám daleko kritičtěji než většina ostatních historiků. Výrazněji vnímám, na rozdíl od jiných kolegů, i negativní aspekty této doby. Podobně je tomu v případě hodnocení krále Jiřího z Poděbrad českou historiografií, která téměř v jednom bloku nesmírně Jiřího vyzvedá, podle mého názoru téměř až cíleně potlačuje zjevné přešlapy tohoto panovníka. Tento tradiční „ružový“ pohled na krále Jiřího začíná již v 19. století u Františka Palackého, pokračuje u Josefa Macka a končí u současných historiků. Svůj pohled na Jiřího z Poděbrad jsem si utvrdil při přípravě knihy o králi Ladislavovi Pohrobkovi. Já proti Jiřímu z Poděbrad nic nemám, jen se mi nelíbí, jakým způsobem je „tesán do kamene“ jeho neposkvřený obraz. Mělo by se k němu přistupovat daleko plastičtěji a věrohodněji bez upožadování jeho zjevných porušení pravidel, likvidování protivníků atd. Já vím, chovali se tak i jiní panovníci, ale proč tyto motivy jeho vlády dávat na okraj či se jim téměř vyhýbat? Aby nebyl pošpiněn jeho obraz?

Z tenisovej kariéry (na majstrovstvách republiky neregistrovaných tenistov v Hradci Králové v roku 2007)

- *Pomerne veľa priestoru ste vo svojej výskumnej činnosti venovali regionálnym dejinám so zameraním na územie Moravy. Priblížte nám, prosím, svoje najvýznamnejšie odborné projekty a diela z tejto oblasti histórie.*

Jsem bojovníkem za „zvědečtování“ prací k regionálním dějinám. Z toho důvodu jsem považován za odpůrce různých vlastivědných nadšenců, amatérů a autorů literatury faktu. Jsem přesvědčen, že by se tyto práce měly psát na vysoké odborné úrovni. V minulosti jsem věnoval poměrně mnoho času tomu, že jsem psal recenze na vydané práce k regionálním dějinám, ve kterých jsem upozorňoval na nedostatky těchto publikací. Jsem zastáncem toho, že práce k regionálním dějinám musí obsahovat poznámkový aparát a musí vycházet z mnohaletého výzkumu v archívech.

V roce 2003 jsem na Katedře historie FF UP v Olomouci založil Knižnici Locus, která je právě věnována regionálním dějinám. Do roku 2021 vyšlo celkem 10 svazků této Knižnice. Psal jsem, a to i v zahraničí, teoretické práce o tom, jak by se mělo k textům k regionálním dějinám přistupovat, dělal jsem různé rozборы a analýzy těchto prací. Kromě toho jsem buď jako autor nebo vedoucího autorského kolektivu dějiny některých konkrétních lokalit i připravoval. V současné době je v tisku rozsáhlé kolektivní dílo *Dějiny Šternberka*, jehož rukopis má přes 1300 normostran. Jako předseda redakční rady této knihy jsem se pokoušel řídit autorský kolektiv, který čítal více než 20 autorů, což bylo poměrně složité. S autory jsem dával dohromady obrazové přílohy, které čítají přes 500 snímků. Často se při přípravě takových prací jedná spíše o činnost manažera než historika (včetně jednání s městem a vydavatelstvím). V rámci Knižnice Locus nepřipravujeme žádné kompilační práce, jedná se o díla založená na mnohaletém podrobném studiu pramenů, v rámci něhož bylo např. v případě

Tenisové zápolenie medzi D. Papajikom a P. Zmätlom v Spišskej Novej Vsi roku 2013

Dějiny Šternberka podniknuto několik delších studijních pobytů v zahraničí (Německo, kvůli materiálům od odsunutých Němců, kteří dříve ve městě bydleli).

V případě prací k regionálním dějinám se tedy nejedná jen o samotný text, ale velký důraz je kladen i na doprovodný obrazový materiál. Měl jsem velkou radost, když se nám podařilo získat od potomků odsunutých (vyhnaných) Němců např. fotku pochodujících Hitlerjugend kolem kostela v jedné z obcí v okolí Olomouce. A do téže knihy jsme s kolegou získali snímek místního obyvatele, který byl nucen vstoupit do Wehrmachtu, jak sedí na židli v německém hliněném zákopu 14. září 1942 během obléhání Stalingradu 3 km od sovětských linií. To je nesmírně cenný materiál, který se díky otištění v knize o dějinách určité lokality podaří zachránit a uchovat jako svědectví dalším generacím.

● *Ktorým témam zo stredoveku ste sa ešte venovali? Máte nejakú oblíbenú tému či oblasť dejín, ktorú ste báдали a chcete ju ešte podrobnejšie spracovať?*

Spousta toho byla již řečena. Věnoval jsem se převážně šlechtě, majetkovým poměrům různých skupin obyvatel ve středověku (hlavně v období 14. – 16. století) a osobnostem v dějinách. I když jsem se tomu zpočátku spíše bránil, tak mne to časově táhne do období husitství. I proto, že pro dané období je dochováno relativně dost pramenů (samozřejmě ne tolik, kolik bychom potřebovali). Vždy mne přitahovala období kontroverzní, neklidná, stejně tak, jako osobnosti takových období.

● *Nadväzujúc na predchádzajúcu otázku by ste nám mohli prezradiť, na akých témach v rámci výskumných projektov v súčasnosti pracujete, prípadne aké máte plá-*

ny do budoucnosti? Existují ešte „biele miesta“ na mape výskumu moravskej a českej šľachty v stredoveku či iných tém z tohto obdobia?

V súčasnosti mám takový návrat „domů“. Po téměř třiceti letech jsem se vrátil k dějinám náměšťského panství, které jsem zpracoval v rámci své magisterské práce. Znovu otevírat již jednou zpracované téma se mi zpočátku příliš nechtělo, na druhou stranu mne lákalo zjistit, jak kvalitně nebo naopak špatně jsem to v 90. letech 20. století zpracoval. Trochu jsem se obával, abych nezjistil, že jsem tehdy napsal nějakou „hrůzu“. Jaká je mezibilance v této věci? Překvapilo mne, jak velmi pečlivě jsem to před třiceti lety napsal. Jaký jsem tehdy měl široký záběr zdrojů. Ukázalo se, že tam, kde jsem vycházel z původních pramenů, tak všechno sedí. Kde jsem se spolehl na tvrzení starší literatury, tam to z dnešního pohledu trochu „ujíždí“. Naštěstí takových míst nebylo tolik. Během třiceti let jsem nabral jisté zkušenosti a na některé věci se dnes dívám jinak. Např. jsem původně přeložil některé latinské termíny sice správně, ale z dnešního pohledu a s přihlédnutím ke kontextu událostí se daly přeložit i trochu jinak a lépe. Dnes jsem schopen pracovat s daleko širším spektrem pramenů, než jsem si mohl zajistit jako student historie.

Již několik let dávám dohromady prameny ke kontroverzní osobnosti husitského období v českých zemích, šlechtici Haškovi z Valdštejna. Je to skvělé téma. Hašek byl nejdříve s králem Zikmundem Lucemburským, se kterým vytáhl v roce 1420 proti odbojné husitské Praze, tam byl zajat a přidal se k husitům a následně několik let bojoval proti Zikmundovi a katolíkům, aby v roce 1425 opět změnil strany a přidal se znovu k Zikmundovi a bojoval proti husitům. V podstatě již všechny prameny mám k jeho osobě zpracovány, ale dosud jsem nenašel čas zmíněné dílo sepsat. V akademické sféře nemůže historik věnovat tolik času psaní textů, jak by chtěl. Člověk je zavalen spoustou byrokratických úkonů, vyplňováním nesmyslných tabulek, nucen neustále něco vykazovat. Občas dokonce musí z různých důvodů psát texty, které by, kdyby nemusel, tak by nikdy nenapsal. Nesmíme zapomínat také na to, že se musím na univerzitě primárně věnovat studentům a pedagogické práci. Jistě, nemusel bych po nich nic chtít, nemusel jsem psát seminární práce a odevzdávat referáty, ale mělo by to smysl? Možná by byli i někteří z nich rádi, ale k čemu by to vedlo? Nic by se nenaučili a já bych měl více času na vlastní psaní. Ale touto cestou jít nechci.

● *Veľa rokov pôsobíte na Univerzite Palackého v Olomouci, katedre histórie tamojšej filozofickej fakulty. Ste aj absolventom tejto univerzity. Ktoré osobnosti z tejto olomouckej akademickej pôdy Vás najviac formovali a ovplyvnili?*

Nejvíce a zcela zásadně mne ovlivnil docent Jan Bistřícký, školitel mé bakalářské a magisterské práce. Jeho znalosti historie byly zcela neuvěřitelné. Ať se ho člověk zeptal na cokoli, tak věděl zcela přesně odpověd' a vůbec se to nemuselo týkat jen středověku, kterým se zabýval. Byla to opravdová „chodící encyklopedie“. Nikdy nezapomenu, jak jsem navštěvoval jeho seminář do archivnictví, kde celý semestr rozebíral dedikační obraz Olomouckého horologia z 12. století. Celý semestr vě-

noval jedinému obrazu a jeho rozboru, bylo to zcela fascinující a nepřekonatelné. Když jsem si i v budoucnu nevěděl rady s nějakou pasáží staré listiny, obracel jsem se k němu pro radu. Pan docent totiž vydal několik svazků základního kodexu českých a moravských listin *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* a měl v této věci úplně nedostižné znalosti.

Kromě toho mne dosti podstatně ovlivnil i profesor Jaroslav Mezník z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Jako téma své dizertační práce jsem si vybral *Dějiny drobné (nižší) šlechty na Moravě do roku 1419*. Bylo mi doporučeno, abych toto své téma konzultoval s panem profesorem. Profesor Mezník mi zcela odzbrojícím způsobem vysvětlil, že takové téma nezvládnou napsat a že by i on s ním měl velké problémy. Jsem mu velmi vděčný, že mne tehdy „zarazil“ v rozletu, protože bych se v daném tématu zcela utopil, což jsem si ale tehdy neuvědomoval. Následně mi pan profesor navrhl, abych se v dizertační práci věnoval majetkovým poměrům různých společenských skupin na Moravě ve 14. – 16. století, což jsem akceptoval. Zmíněným tématem se pan profesor zabýval již delší dobu, kdy byl jako odpůrce komunistického režimu vězněn a po propuštění z vězení nesměl nic publikovat. Články o majetkových poměrech na Moravě ve středověku vydával pod cizími jmény. Jezdil jsem pak vlakem vždy několikrát měsíčně do Brna k panu profesorovi konzultovat. Setkávání s ním bylo „vysokou školou“ noblesy vystupování v duchu první Československé republiky. Zároveň mne v Brně profesor Mezník seznámil i s dalšími významnými profesory brněnské univerzity. Rád na tyto časy vzpomínám. Ještě dovětek, mé původně uvažované téma dizertační práce pořád čeká na zpracování.

- *Aj historici, vedci potrebujú občas relaxovať, oddýchnuť si a nabrat' nové sily do ďalšej práce. Ako je to vo Vašom prípade? Zrejme Vám zaberú dosť času i rodinné povinnosti, ale nájdete si priestor aj sám pre seba? Máte nejaké koničky? Venujete sa vo voľnom čase taktiež pohybovým aktivitám, alebo ste len pasívnym fanúšikom športu či obdivovateľom umenia?*

Jak je asi známo, v minulosti jsem se aktivně věnoval sportu, protože sport je dobrý ventil od intelektuální práce. Hrával jsem od dětství závodně stolní tenis, řekněme na krajské úrovni, dál jsem se nedostal. Jsem mnohonásobný přeborník okresu Olomouc ve stolním tenisu ve všech možných kategoriích od mladších žáků až po muže. Vedle stolního tenisu mne ale fascinoval ještě více tenis, před rokem 1989 považovaný za buržoazní sport. Nikdy jsem nehrával závodně tenis registrovaných hráčů. Ale od 90. let 20. století se velmi rozšířil i tenis neregistrovaných tenistů. Nechci říct rekreatů, protože to by byla urážka úrovně těchto hráčů. Neregistrovaní tenisté měli a mají dodnes svůj žebříček a systém bodovaných turnajů. Podařilo se mi stát se dvakrát krajským přeborníkem v kategorii neregistrovaných tenistů a celkem třikrát jsem se přes kvalifikaci probojoval na mistrovství republiky neregistrovaných tenistů (dvakrát do Prostějova a jednou do Hradce Králové). Byl jsem schopen za rok objet i 20 – 25 turnajů (v letních měsících každý víkend), čili se nejednalo o marginální činnost. Dnes již nejsem tak zdravotně disponován, abych

jezdil po turnajích. I když v tenisovém prostředí jsem zůstal, mladší syn (12 let) hraje závodně tenis na poměrně vysoké úrovni (vyhrál několik republikových turnajů), takže jsem takový manažer, sponzor, řidič, rodič a rádce v jedné osobě. A jelikož i starší syn (14 let) se věnuje závodně sportu (hraje házenou na republikové úrovni), tak se pohybuji i v prostředí házené, čili toho času celkově moc nemám. Jsem buď s jedním nebo s druhým na turnajích nebo na mistrovských utkáních.

- *Nemôžeme obísť ani náš časopis Kultúrne dejiny, ktorý vediete ako vedúci redaktor od založenia časopisu v roku 2010. V čom vidíte význam jeho existencie a opodstatnenie v rámci ostatných odborných časopisov zameraných na históriu nielen na Slovensku? Aké sú jeho pozitíva, či na druhej strane slabšie stránky, ktoré by bolo potrebné zlepšiť a skvalitniť pri jeho príprave?*

Časopis *Kultúrne dejiny* si vydobyl pevné místo mezi slovenskými historickými časopisy. Myslím si, že o významu jeho existence není třeba diskutovat. Žádný podobný časopis takto tematicky zaměřený na Slovensku neexistuje. Nejlépe to můžeme vidět na zájmu autorů v něm publikovat, každoročně přijde do časopisu kolem 50 – 70 studií a otiskneme z toho ročně osm studií. Vždy je třeba co zlepšovat nejen po obsahové stránce, ale i v otázce grafického zpracování jeho podoby. Snažíme se i s dalšími kolegy (včetně autora tohoto rozhovoru) držet jeho odbornou úroveň pokud možno co nejvýše.

Vážený pán profesor. Ďakujem Vám za rozhovor a prajem Vám pri Vašom okrúhлом životnom jubileu všetko najlepšie v osobnom i pracovnom živote.

Pripravil Peter Zmátlo